

De liefdes- kaart van Amsterdam

Telkens als je er langs loopt, denk je er weer even aan. Aan die ene zwoele avond, of wintermiddag, of prille herfstochtend, dat je hier liep, stond, zat of lag met hem of haar. Toen het begon, of juist uit raakte. Iedereen heeft zijn persoonlijke 'lieux de mémoire', maar aan sommige stukjes stad kleven aanzienlijk meer romantische herinneringen dan aan andere. Met hulp van het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek (O+S) bracht *Ons Amsterdam* de toppers voor het eerst in kaart.

Plekken die blijven ontroeren

Natuurlijk kan overal de vonk overslaan, en zoenen kan eigenlijk ook overal. Die blik, die lach, dat onhandige gestamel, die zorgen er nu eenmaal voor dat je de rest gewoon vergeet, uit het oog verliest. Maar toch, iedere keer dat je die tramhalte, dat plein of die straathoek weer passeert waar het gebeurde, is de herinnering aan de liefde daar.

Wat zijn in Amsterdam de favoriete liefdesplekken, vroegen wij ons af. Waar werd het meest voor het eerste gezoend of hand in hand gekuierd? Zijn die plekken nu dezelfde als vijftig jaar geleden? Tijd voor een heus onderzoek dus, maar wees gerust, we houden het netjes: deze publicatie zal

geen enkele wethouder zijn baan kosten.

Bijna 600 mensen gaven ons hun meest romantische plek prijs. Het overgrote deel beantwoordde anoniem een vragenlijst via de internetsites van O+S, *Ons Amsterdam* en de gemeente Amsterdam. De meeste van hen behoorden tot een zeer gemêleerd vast internetpanel van het onderzoeksbureau. Naar aanleiding van een oproep in *Ons Amsterdam* kreeg de redactie nog enige tientallen 'open' antwoorden binnen: prachtige brieven en zelfs een gedicht.

Het moet natuurlijk gezegd: helemaal sluitend is het onderzoek niet. Ten eerste zeggen de gegevens soms minder over wat er echt is gebeurd, dan over wat de betrok-

De meest romantische plekken van Amsterdam

Welke Amsterdamse straten, pleinen of parken roepen de meeste herinneringen op aan belangrijke momenten in uw liefdesleven?

- 1 Vondelpark - 22,6%
- 2 Leidseplein & Weteringschans - 6,9%
- 3 Prinsengracht - 5,8%
- 4 Amstel (incl. 2,2% Magere Brug) - 5,5%
- 5 Grachtengordel (algemeen)/ Rembrandtplein e.o. - allebei 3,9%
- 6 Stationsplein/Amsterdamse Bos - allebei 3,6%
- 7 Dam e.o. - 3,3%
- 8 Museumplein - 2,8%
- 9 Nieuwmarkt e.o. - 2,5%
- 10 Artis & Hortus - 2,2%

De liefdeskaart van Amsterdam. Althans van de binnenstad en naaste omgeving: zie voor een indicatie van de romantiek in de buitenwijken het buurtenkaartje elders bij dit artikel. Een rode stip betekent één vermelding van een romantische herinnering.

In het uitgaansleven worden contacten gelegd en kunnen stelletjes volop verliefd zijn. Zoals op het Rembrandtplein, dat in onze toptien een gedeelde vijfde plaats bezet. Foto 1959. AART KLEIN/NED. FOTOMUSEUM

Op de drukke Nieuwezijds Voorburgwal, toch nog een béetje uit het zicht. Foto december 1957. KORS VAN BENNEKOM

kenen zich het liefst herinneren. Ten tweede: onze toppers-lijstjes zijn minder exact dan ze lijken, want waar de een tot op de straathoek nauwkeurig is (“in het Vondelpark, in een boom die over het water hangt, vlakbij het kinderbadje”, of “op de Prinsengracht voor nummer 181, net ten zuiden van de Prinsenstraat”), heeft een ander het vaag over “een park” of “de Amstel”. Dat maakt het rangschikken lastig.

Mooi, druk, stil, toevallig

De duidelijkste uitkomsten zijn tegelijk de minst verbazende. De meest romantische plek van Amsterdam in de laatste halve eeuw is onmiskenbaar het Vondelpark: vooral het terras van het Filmmuseum, maar ook het Blauwe Theehuis, het Openluchttheater, de weide bij de Amstelveenseweg en wat vager “een bankje” of “de vijvers”. Niet het feit dat dit park de competitie wint is zo verrassend, maar wél de overmacht van die triomf. Van alle aan ons gemelde romantische belevenissen vond liefst 22,6% plaats binnen de hekken van dit grootste stadspark. De tweede plaats is voor Leidseplein/Weteringschans, met 6,9%. Op drie eindigde de Prinsengracht. (De toptien vindt u hierbij in een kader.)

Waarom zijn juist deze plekken zo populair? Waarschijnlijk spelen vier factoren een grote rol. En die verklaren samen ook de eerste plaats voor het Vondelpark. Samenvattend: romantische plekken zijn bijna steeds mooie, drukke of juist stille

plekken. En verder is het toeval. Voor het Vondelpark gaan al die vier factoren tegelijk op.

Mooie stukjes stad roepen waarschijnlijk ook mooie gevoelens op. (Hoewel het omgekeerde ook geldt natuurlijk: met vro-

Melkmeisjesbrug

We schrijven 1955. Ik ben een derdeklas hbs'er van het Ingnatiuscollege op de Hobbe-makade, een strikte jongensschool. We zijn dan ook blij verrast als een pater vraagt wie er met een Nederlands meisje in Nieuw-Zeeland wil corresponderen. Iedereen wil, maar ik zit het dichtstbij en krijg de brief. Ook na mijn examen gaat de correspondentie door. In 1962 komt de penvriendin naar Nederland. Aanvankelijk houd ik me zelf voor dat ze gewoon een logee is. Ik heb er de meest romantische plek van Amsterdam voor nodig om tot een ander inzicht te komen.

We schrijven 28 november 1962. Ze gaat even elders in het land logeren en ik stel voor haar 's avonds naar het station te brengen. Ik stel haar een feeëriek verlichte binnenstad in het vooruitzicht met veel sinterklaasinkopen-drukke. Maar juist die dag overlijdt prinses Wilhelmina en wordt de feestverlichting gedoofd. In het maanlicht lopen we over de olieachtig glimmende grachten. Op het Melkmeisjesbruggetje over de Brouwersgracht realiseer ik me dat ze over een paar maanden definitief weg zal gaan en ik beken haar dat ik daar vreselijk tegen op zie. Tot mijn verbazing kijkt zij er net zó tegenaan. De verwarring is enorm; thuis zit mijn vriendin op me te wachten. Bij het Centraal Station bel ik die om te zeggen dat ik de volgende dag alles uit kom leggen. Inmiddels zijn mijn *penfriend* en ik 38 jaar getrouwd, hebben vier kinderen en acht kleinkinderen. En als wij weer eens in Amsterdam zijn, slaan we op onze wandeling het Melkmeisjesbruggetje zelden over. HENK KOK

Bruggen hebben een bijzondere aantrekkingskracht op verliefden. Zoals de Blauwbrug over de Amstel. Op deze foto uit 1955 zien we Carré op de achtergrond. COR VAN WEELE

lijke en mooie gevoelens in het hart lijkt alles automatisch veel mooier... Die factor bevordert zeker de populariteit van de Amstel (voor 40% daarvan dankzij de Magere Brug) en de grachtengordel. Architectonisch legt de Prinsengracht het af tegen de Heren- en Keizersgracht, maar ze wint het toch ruim in deze enquête, dankzij het zicht op de Westertoren. "Een plek die zeker niet op de liefdeskaart van Amsterdam mag ontbreken," aldus Kees van Tilborg, "is de voet van die mooie Wester. De plek waar ik zo'n 36 jaar geleden mijn vrouw ten huwelijk vroeg. En ik maak mij sterk dat ik niet de enige was die dat op die plek deed." Maar natuurlijk zijn er nog veel meer mooie grachten, zoals de Recht Boomssloot en de Brouwersgracht. Ook die scoren hier goed.

De tweede factor is de kans op contact. Wie op zoek is naar liefde doet er natuurlijk goed aan zich onder de mensen te begeven. Bezoek aan kroeg, disco, bioscoop of theater wil bepaald wel eens helpen. Dat de vonk extra vaak overslaat in uitgaansbuurten is dan ook nogal logisch. In Amsterdam hebben we het dan vooral over de buurtjes rond het Leidseplein en het Rembrandtplein. Deze factor lijkt overi-

gens minder prominent dan we vooraf dachten. Bij elkaar is maar 18% van de genoemde bijzondere plekken een horecagelegenheid, bioscoop, theater of dansgelegenheid. Van de theaters en bioscopen scoort Tuschinski het hoogst, gevolgd door de voormalige Cineac-bioscoop in de Reguliersbreestraat en de jaarlijkse Boulevard of Broken Dreams op het Museumplein (jaren tachtig). In de muzikale sector was Paradiso het meest romantiek-bevorderend. Er worden tientallen cafés genoemd, maar allemaal slechts één keer, van de Cocktailbar in de lange Leidsedwarsstraat in 1947 tot De Zwart op het Spui in 2002. Alleen Het Gebed (nu Zeppos) bij de Nes wordt twee keer genoemd, Vertigo (Vondelpark) drie keer en in café-restaurant Kaap Kot op de pier van het Zeeburgereiland bij IJburg was het (sinds 2001) vier keer raak.

Als eenmaal warme gevoelens zijn opgebloeid, groeit de behoefte aan intimiteit. Dat is de derde factor. In het weidse Amsterdamse Bos en in de knusse Hortus Botanicus aan de Plantage Middenlaan vinden verliefde stelletjes welkome rust. Maar ook in Artis: daar zijn weliswaar veel mensen bij elkaar, maar niemand let op je.

Ballade van de Zuidertoren

Waar zijn de plekken van 't verleden
het Vondelpark, de Kalfjeslaan,
waar spreekt het hart zijn oud vermaan
waar faalt de moed om er te gaan
waar vrezten engelen te treden?
De mooiste plek, 't zij vroeg of laat,
is waar de Zuidertoren slaat.

Waar zijn de kussen heengevlogen,
van 't Spui en de Apollolaan,
wie kon de boodschap niet verstaan
wie wilde ver en verder gaan
wie heeft zich over wie gebogen?
Wie was vergeten, vroeg of laat
dat ieder uur de toren slaat?

Wat weet ik van de Schreierstoren
het Kolkje en de Amstelbrug
wanneer hoor ik die stem weer 't rug
de lippen warm de tong zo vlug
die éne stem uit duizend koren?
ik hoor haar nog, 't zij vroeg of laat
wanneer de Zuidertoren slaat

En is haar oogopslag verzonken
in 't water van een stille gracht
dan rust haar antilopenzacht
gelaat in spiegel'ing lang verwacht
hier heeft dat licht voor mij geblonken.
Ik hoor, voel, zie, 't zij vroeg of laat
haar hartklop als de toren slaat.

Eens was de vracht van blonde haren
gespiegeld in de Herengracht
daar heeft Fortuna ons verwacht
daar werd het later in de nacht
dan ooit herinnering kan vergaren.
Haar haar waait om mij, vroeg en laat
wanneer de Zuidertoren slaat.

Dit water heeft de droom gedragen.
Je ziet de Blauwbrug en de Munt
wat heeft het lot ons hier gegund
hoe heeft de droom dit aangekund,
van droom op droom in vele lagen
terwijl hier naast ons vroeg en laat
de Zuiderkerk haar uren slaat.

Prinses van oevers lang betreden
van d'Amstel en de Herengracht
prinses van wandelen door de nacht
prinses van ongebroken kracht
van vreugde nu en lang geleden,
wij blijven samen vroeg en laat
zolang de Zuidertoren slaat.

RICHTER ROEGHOLT

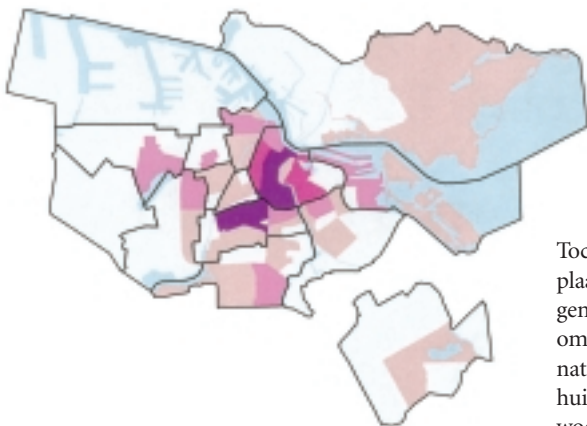

Bevrijdingsfeest op de Dam, 5 mei 1964. KORS VAN BENNEKOM

Bijna een kwart van de aangedragen romantische herinneringen heeft het Vondelpark als decor.

Foto 2003. HERMAN WOUTERS/HH

De meest romantische buurten

Bureau O+S heeft de romantische plekken gebundeld op 'buurtcombinatie'. (Amsterdam telt er 94.) Hierboven wordt het resultaat ook cartografisch weergegeven.

- 1 Het Museumkwartier - 18,3%
- 2 Grachtengordel-Zuid, incl. Rembrandtplein - 8,1%
- 3 Weteringschans - 7,6%
- 4 Burgwallen-Nieuwe Zijds - 7,2%
- 5 Nieuwmarkt/Lastage - 5,7%
- 6 Grachtengordel-West - 5,2%
- 7 Jordaan - 2,8%
- 8 Amsterdamse Bos - 2,5%
- 9 Oostelijk Havengebied - 1,9%
- 10 Haarlemmerbuurt/Oosterparkbuurt - 1,7%

- meer dan 30 romantische gebeurtenissen
- tussen de 10 en 30 romantische gebeurtenissen
- tussen de 4 en 10 romantische gebeurtenissen
- tussen de 1 en 4 romantische gebeurtenissen
- geen romantische gebeurtenissen

Toch blijft (ook in de openbare ruimte) de plaats van heel wat emotionele ontmoetingen bepaald door puur particuliere omstandigheden en dom toeval. Ja, natuurlijk zoende je op de stoep van dat huis in de De Laressestraat, want dáár woonde zij! En ook die parkeerplaats bij metrostation Reigersbos was nu eenmaal prettig dicht bij huis. Ach, laten we wel wezen: het kan overal gebeuren!

Toch leert de statistiek dat aan sommige buurten geen enkele respondent een romantische herinnering heeft. Kijken we naar de kaart waarop Bureau O+S de aangegeven plekken heeft geclusterd in 'buurtcombinaties' (de 94 kleinere eenheden waarin de gemeente Amsterdam haar dertien stadsdelen heeft verdeeld), dan vertoont die nog aardig wat witte plekken. Goed scoort uiteraard wel het Museumkwartier. Dat omvat een groot deel van het Vondelpark en staat daardoor aan kop. Het wordt direct gevolgd door Grachtengordel-Zuid (met het Rembrandtplein) en de Weteringschans (inclusief de Leidsebuurt). De toptien vindt u weer in een kader. Zelfs in Slotmeer is kennelijk wel iets heftigs gebeurd. Maar er zijn zoals gezegd ook buurten waar de teller blijft staan op 0,0%:

de rest van Nieuw-West, het Hoofddorp-pleinkwartier, alle tuindorpen in Noord, het oostelijk deel van de Watergraafsmeer, 'Zuid/WTC' (het stinkrijke buurtje rond de Prinses Irenestraat en de vrijstaande villa's van de Minervalaan) en ja, natuurlijk het Westelijk Havengebied. Gebeurt daar echt niks, of wil niemand het zich herinneren?

Behalve bepaalde straten, pleinen en buurten springen ook populaire soorten plekken in het oog. Zoals portieken. "Aan de achterkant van het beursgebouw, in de Beursstraat. Daar zoende ik stevig met een nieuw vriendje. Het portiek was tamelijk ondiep, dus van privacy was geen sprake, maar dat bleek voor ons geen beletsel." Maar meer nog bruggen: vooral de Magere Brug, en de bruggen waar de hoofdgrachten samenkomen met kleinere grachten als de Brouwersgracht, Leliegracht, Lauriergracht, Leidsegracht, Spiegelgracht en Reguliersgracht.

Natuurlijk zoeken we graag naar veranderingen in de tijd. Wat vooral opvalt is dat de buurt van het Leidseplein de laatste twintig jaar half zo populair is als daarvoor (wat wel te maken zal hebben met de 'verpatatisering' van dat plein en de omliggende straten), dat het Rembrandtplein in de

Van al onze respondenten gaf 10,5% aan homoseksueel te zijn. Dat is ruim hoger dan het Amsterdams gemiddelde: zo'n 6%. Aan de ook veel door hetero's genoemde plekken, voegde deze groep onder andere toe: homocafé April in de Reguliersbreestraat en de legendarische – in 1989 gesloten – Odeon Kelder op het Singel. Foto 1994. ROBERT RIZZO/HH

jaren negentig weer wat populairder werd maar nu weer wegzakt en dat de populariteit van de Nieuwmarktbuurt, de Plantage en het Oostelijk Havengebied sterk is gestegen.

Wat gebeurde er?

Maar wat gebeurde er nou eigenlijk op die plaatsen? Meestal weinig sensationeels, behalve voor de betrokkenen. Eerste zoenen scoren het hoogst (19,3%), gevolgd door romantische afspraken (17%) en eerste ontmoetingen (9,6%). Pas daarna komen de vrijpartijen (5,8%). Regelrechte seks in de openbare ruimte is natuurlijk zeldzaam, al was het maar om praktische redenen: "De ronde stenen in de vijver (van het Oosterpark, red.) zijn geen ideale plek om te vrijen – en toch daarom juist ook weer wél." Toch is er in Amsterdam kennelijk veelvuldig in het openbaar gevrijd, vooral in het Vondelpark. Maar ook elders ging het er soms heftig aan toe: "Op een bankje in het Florapark in Noord, daar heb ik in 1963 met mijn tegenwoordige echtgenote tijdens een warme lenteavond in 1963 onze zoon op stapel gezet."

De meeste verhalen zijn niettemin veel zoeter: "We liepen hand in hand", of "Pick-

nicken in de late-zomeravondzon." Mooi weer is overigens geen absolute voorwaarde voor romantiek: "Het regende en zijn paraplu was kapot." En ook de keerzijde van de liefde kan hardnekkig aan een plek verbonden zijn: "In 1984," schrijft Roland Sluijter, "maakte mijn eerste echte vriendinnetje het uit. 's Ochtends vroeg reed ik naar het witte ophaalbruggetje aan de Korte Ouderkerkdijk, bij het haventje waar nu Nuon zit. Daar, in de lichte nevel, heb ik zitten kwijnen en treuren. Dat punt dus voor mij op de kaart." En een ander: "Uitkijkend over Artis zoende zij mij en zei: 'We kunnen niet verder gaan, want je bent te klein.'"

Hoe dan ook: zo'n plek vergeet je nooit meer. Getuige de kat van abonnee Caroline van Maarseveen. Die heet Artis, want dáár hebben beide baasjes elkaar vijftien jaar terug voor het eerst ontmoet. ■

Veel meer romantische verhalen vindt u op onze website www.onsamsterdam.nl; doorklikken naar: Archief/maart 2004/Liefdeskaart.

Met veel dank aan Suzanna Oosterwijk van O+S en Huib Schreurs, die ooit in de aanloop naar ons gouden jubileum het basisidee voor dit project bedacht.

Romantiek in staccato

Een kleine bloemlezing tot slot, uit de talloze antwoorden die onze internetenquête opleverde. De vragen luiden: Aan welke plek heeft u een romantische herinnering? Wat gebeurde daar? En welk detail herinnert u zich in het bijzonder?

"Restaurant Pier 10, De Ruijterkade. Huwelijksaanzoek. Ring viel in het IJ."
 • "Engelse Kerk, Begijnhof, 2002. Kerkgang op een regenachtige donkere avond met de man van wie ik hou."
 • "Bij de bushalte voor de nachtbus op de Rozengracht. Hier plukte hij een bloem uit een hegje, gaf die aan mij en vroeg me voor het eerst samen te slapen!!!"
 • "De brug in de Scheldestraat over de Amstelkade, 1978, half twee 's nachts. Mijn man was zo verschrikkelijk boos op mij dat hij uit nijd zijn paraplu in het water smeed. Ik hoor nóg de plons!"
 • "Bovenop Nemo in het Oosterdok, 2002. 's Nachts ben ik met een vriendin naar boven geklommen en hebben we een uur lang liedjes zitten zingen."
 • "Van Baerlestraat, voor Braserie Keijzer. Eerste afspraak met mijn huidige partner. Een toevallige aanraking maakte mij bewust van mijn homoseksualiteit."
 • "In de Nieuwe Kerk was in 1990 een grote tentoonstelling over De Tijd. Bij de befaamde 'slinger van Foucault' raakte ik in gesprek met een wildvreemde man. Voor het eerst in mijn leven had iemand het geduld en het vermogen om mij iets te leren over natuurkundige verschijnselen; dit was de start van een nu al 13 jaar durende fascinatie voor mijn vriend, de liefde van mijn leven."